

Förord

I detta nummer av KEoP behandlas tre olika men mycket aktuella diskussioner i kommuner och offentlig sektor.

Tre norska forskare, Gro Sandkjær Hansson och Inger Marie Stigen (båda från NIBR i Oslo) och Signy Irene Vabo (från Avdeling for samfunnsfag vid Høgskolen i Oslo), diskuterar i *den första artikeln* huruvida de bland norska kommuninvånare allt mer populära opinionsundersökningar och brukarundersökningar faktiskt används som beslutsunderlag i fyra norska kommuner; Drammen, Tromsø, Stavanger och Førde kommun. IKT-verktyg (informations- og kommunikasjonsteknologi) används allt oftare inom den kommunala förvaltningen, och verktyget omfattar även data från databaser som analyseras på verksamhets- eller områdesnivå. Politikerna antas inhämta information från a) direkt kontakt med kommuninvånarna, b) brukar- och befolkningsundersökningar, samt c) databaser. Hur påverkar denna typ av digitaliserad information den politiska representationsfunktionen? Genom direktkontakter kan politikerna lättare få del av den "tysta kunskap" som finns ute bland kommuninvånarna, orsaker till ställningstaganden, eller förståelse för processer som pågår ute i lokalsamhället. Genom brukarundersökningar och databaser får politikerna oftast tillgång till bearbetade rapporter som läggs fram av förvaltningen. Slutsatserna i dessa antas ha en mer generell karaktär för hela lokalsamhället, men inte med samma kvalitativa förståelse som direktkontakterna ger. En mer preciserad frågeställning är, huruvida de mer generella och eventuellt tillrättalagda kunskaperna har fått en ökad vikt vid det kommunala beslutsfattandet, på bekostnad av den lokala förståelsen av olika problem. Författarnas slutsats är att politikerna inte alls har en lägre kontakt med den kommunala allmänheten år 2003 jämfört med tidigare (1975). IKT-verktygen gör det också möjligt för allmänheten att kontakta politikerna elektroniskt via e-post eller SMS, vilket ökar politikernas tillgänglighet. Nationella un-

dersökningar tyder på att detta möjliggör kommunikation med nya grupper i samhället. Därmed får *kompletteringshypotesen* stöd i denna undersökning, där traditionella kommunikationsformer med politikerna numera har kompletterats med IKT-verktygen. Den motsatta *förträngningshypotesen* förkastas därmed, vilket skulle innebära att IKT-verktyg skulle tränga undan den traditionella (kvalitativa) kommunikationen. Så är det inte alls i dessa fyra kommuner, utan politikerna tillägnar sig både kvantitativ generell information och dessutom invånarnas mer preciserade önskemål, behov, uppfattningar och synpunkter. En intressant fråga är hur denna slutsats håller på regional och nationell nivå – och kanske även den Europeiska.

Den *andra artikeln* är författad av David Feltenius vid Umeå universitet. Artikeln presenterades ursprungligen på den årligen återkommande Nordiska kommunforskarkonferensen som 2007 hölls i Göteborg den 23 – 25 november. I artikeln *Från splittring till enighet* behandlas här den i Sverige (och Norden!) så aktuella regiondebatten. Tidigare fanns det starka motsättningar inom Svenska kommunförbundet (SK) i denna fråga, men efter samgåendet med Landstingsförbundet till det nybildade Sveriges kommuner och landsting (SKL, formellt bildat i mars 2007) har SK kommit att dela det gamla Landstingsförbundets mening, vilket utgör en kovändning. Feltenius ställer sig frågan hur Svenska Kommunförbundet (SK) kunde ändra ställning i frågan om direktvalda regionförsamlingar. Denna fråga är relevant i ljuset av Ansvarskommitténs arbete som presenterades i februari 2007, där utredaren föreslår att dagens landsting ersätts med mellan sex till nio olika regionkommuner med direktvalda församlingar, vilka delvis också skulle överta vissa ansvarsfunktioner från länsstyrelserna. SK:s vändning i denna fråga, skulle kunna förklaras på två sätt. En förklaring skulle kunna vara att SK har anpassat sig till förändringar i omvärlden, en *rationalistisk ansats*. En annan förklaring skulle kunna vara att maktkampen mellan *interna intressen* har åstadkommit denna kursändring. Feltenius prövar just dessa tesers förklaringskraft i relation till frågeställningen, och han finner att båda förklarings typerna är giltiga. SK:s interna maktkamp innebar att olika ordföranden hade olika uppfattningar i regionfrågan, men dessa uppfattningar grundades även i förändringar i praktiken. Konkreta erfarenheter från regionförsöken i Skåne och Västra Götaland kom att få avgörande betydelse för till exempel Ilmar Reepalus uppfattning i ärendet. Konsekvensen av denna svängning var att ett samgående mellan de två förbunden möjliggjordes, och att dessa två kunde agera mer unisont framöver. Feltenius bidrag är här mycket värdefullt, eftersom det blottlägger ett stycke samtidshistoria som många kommunintresserade känner till i stort, men inte känner till i närmare detalj.

Avslutningsvis följer en bokanmälan av Lena Lindgrens bok *Utvärderingsmonstret* som utkom på Studentlitteratur redan 2006. Den används flitigt i undervisningen vid Förvaltningshögskolan i Göteborg, och för alla som intresserar sig för området *utvärdering* (och även tillsyn) utgör den ett centralt och aktuellt

bidrag på svenska. Huvuddelen av utvärderingsforskningen publiceras vanligen på engelska, medan denna bok tillgängliggör viktiga delar av detta kunskapsområde på svenska. Diskussionerna tillämpas primärt på olika former av kvalitets- och resultatmätningar (KRM) som har blivit allt vanligare inom den offentliga sektorns alla delar.

Tillsammans visar dessa artiklar flera olika typer av förändringsprocesser och debatter som är aktuella i kommunerna idag, tekniskt - representationsmässigt (?) - visavi statsmakten - och effektivitetsmätningmässigt. Här finns både bredd och djup för fortsatta kommunala studier.

Ylva Norén Bretzer, Björn Brorström och Sven Siverbo